2023-4-RE

Causa 2023-4-RE

(Labadna c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 27-2023. Recurs d'empara

Sentència del 18 de maig del 2023

BOPA núm. 71, del 31 de maig del 2023

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 23 de gener del 2023, per la representació processal del Sr. Ali Labadna, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 20 de desembre del 2022, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a la llibertat, reconeguts als articles 10 i 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada. Així mateix, demana que reconegui que, atesa la rellevància de l'objecte del procediment d'*habeas corpus*, resulta congruent amb el dret a la defensa atorgar almenys un torn de rèplica a les parts compareixents en la vista, si aquestes ho sol·liciten;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 13 de març del 2023 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 3 d'abril del 2023, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 15 de desembre del 2022, el Sr. Ali Labadna va ser detingut per la suposada falsificació dels seus antecedents penals, quan precisament es trobava al Servei d'Immigració per verificar l'estat de la renovació de la seva autorització de residència i de treball.

1.2. La representació processal del Sr. Ali Labadna va formular aquell mateix dia un procediment a l'empara de l'article 9.3 de la Constitució -habeas corpus, en què sol·licitava la seva posada en

llibertat.

1.3. L'endemà a la 1.50 h la Batllia de Guàrdia (Penal) va dictar un aute mitjançant el qual desestimava la petició de llibertat del recurrent.

1.4. La representació processal del Sr. Ali Labadna va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 20 de desembre del 2022, el Tribunal de Corts va dictar un aute que desestimava aquest recurs i confirmava la resolució de la Batllia.

1.5. El 23 de gener del 2023, la representació processal del Sr. Ali Labadna va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 20 de desembre del 2022, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a la llibertat, reconeguts als articles 10 i 9 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- En primer lloc, el recurrent al·lega la vulneració del seu dret a la defensa en la mesura en què, contràriament a l'article 13 de la Llei transitòria de procediments judicials, que preveu la presència i la declaració de l'autoritat, l'agent o el funcionari que va practicar la detenció, el representant del Servei de Policia no va comparèixer davant el batlle el 16 de desembre del 2022.

- Per tant, no va poder escoltar els motius pels quals el Servei de Policia havia decidit la seva detenció, circumstància que li havia causat indefensió.

- Retreu a la jurisdicció ordinària haver efectuat una interpretació irraonable respecte de l'obligació de l'autoritat policial de comparèixer a l'audiència, considerant que la seva presència no era necessària ja que els motius de la detenció eren coneguts per ell -un suposat delicte de falsificació dels antecedents penals.

- Afegeix que el batlle tampoc li va donar la possibilitat de respondre als arguments efectuats en contra seva pel Ministeri Fiscal, vulnerant-se d'aquesta manera novament el seu dret a la defensa.

- En segon lloc, addueix que s'ha vulnerat el seu dret a la presumpció d'innocència, ja que sobre la base d'una denúncia anònima, el van considerar culpable d'haver falsificat els seus antecedents penals, quan sempre havia negat la seva culpabilitat i havia demanat al Servei de Policia que procedís a les verificacions necessàries prop del Consolat d'Algèria a Tolosa, on havia anteriorment residit i treballat.

- Encara que les mesures d'investigació prop de les autoritats algerianes fossin necessàries i requerissin un mínim de temps, aquestes no podien justificar una decisió tan extrema com la seva privació de llibertat.

- En aquest sentit, considera que la decisió impugnada vulnera igualment el seu dret a la llibertat, perquè la seva detenció no era de cap manera útil per esbrinar si havia o no havia falsificat documentació.

- A més, destaca que el Servei de Policia havia rebut la denúncia anònima el 24 d'abril del 2022 i que, per tant, havia tingut temps suficient per verificar l'exactitud de l'afirmació segons la qual hauria comés un greu delicte a Algèria, que hauria estat condemnat a una pena de presó i que s'hauria evadit.

- També posa en relleu que en el marc d'un altre procediment va ser condemnat a no sortir del territori andorrà durant 1 any, que va respectar aquesta obligació i que, havent obtingut en dues ocasions sengles autoritzacions judicials per sortir per motius personals, va tornar a Andorra.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada. Així mateix, demana que reconegui que, atesa la rellevància de l'objecte del procediment d'*habeas corpus*, resulta congruent amb el dret a la defensa atorgar almenys un torn de rèplica a les parts compareixents en la vista, si aquestes ho sol·liciten.

2.2. Argumentació del Tribunal de Corts

- El Tribunal de Corts recorda que el procediment d'*habeas corpus* només és possible per impugnar una privació arbitrària de llibertat decidida per una autoritat administrativa i que l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials estableix els supòsits en què una detenció administrativa és il·legal.

- Considera que la detenció del recurrent està fonamentada en Dret en la mesura en què el Servei de Policia havia obtingut per part d'Interpol Algèria informació que podia fer pensar que el recurrent havia falsificat els seus antecedents penals i que havia comés un delicte penat per l'article 438.2 del Codi penal, circumstància que justificava la seva detenció d'acord amb l'article 27 e) del Codi de procediment penal.

- Posa en relleu que el Servei de Policia va seguir les indagacions prop del Consolat d'Algèria a Tolosa i que havia de mantenir la detenció del recurrent a l'espera d'aquesta informació.

- Reconeix que la presència a l'audiència de l'autoritat policial que va ordenar la detenció està prevista a l'article 13 de la Llei transitòria de procediments judicials, però considera que aquesta presència no és necessària quan, com en aquest supòsit, els motius de la detenció han estat abundantment i clarament exposats en l'acta de la detenció.

- Atès que el Tribunal no ha de donar una resposta detallada a cada una de les al·legacions de les parts i que la llei no l'obliga a donar un dret de resposta a la defensa, considera que no s'ha vulnerat el dret a la defensa del recurrent pel fet de desestimar la seva petició de resposta a les al·legacions del Ministeri Fiscal.

- Per tant, el Tribunal de Corts desestima el recurs d'apel·lació formulat contra la desestimació de l'*habeas corpus*.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal reprèn els fets de la causa i exposa que, el 24 d'abril del 2022, el

Grup d'Estrangeria de la Unitat de Fronteres i Estrangeria va rebre una trucada telefònica mitjançant la qual s'informava que una persona que estava realitzant tràmits al Servei d'Immigració per obtenir la seva autorització de residència hauria comès un assassinat a Algèria i hauria fugit de la presó en aquell país; l'interlocutor anònim va facilitar el número de cens d'aquesta persona, el qual corresponia al recurrent; efectivament, el recurrent era titular d'una autorització de residència i de treball per compte propi i estava en tràmit de renovació; posteriorment, es va verificar que en la seva sol·licitud, presentada el 31 de març del 2021, el recurrent hi havia annexat un certificat d'antecedents penals d'Algèria datat del 27 de gener del 2021 sense cap anotació.

A petició d'Andorra, el 20 de setembre del 2022, Interpol d'Algèria va informar que el recurrent era conegut en l'àmbit judicial del seu país; Andorra va tornar a sol·licitar si el certificat d'antecedents penals aportat pel recurrent era autèntic i, el 4 d'octubre del 2022, Interpol d'Algèria va comunicar que el recurrent havia estat condemnat pel Tribunal de Guelma i que l'autentificació del document es trobava en curs; finalment, el 30 de novembre del 2022, va confirmar que el certificat d'antecedents penals era fals, ja que les dades que contenia no corresponien a aquelles que figuraven al Centre Nacional d'antecedents penals del Ministeri de la Justícia algerià.

- Per tant, el Ministeri Fiscal considera que la detenció del recurrent efectuada el 15 de desembre del 2022 estava justificada i era conforme a l'article 27.1 del Codi de procediment penal, ja que hi havia indicis suficients per creure que havia falsificat el seu certificat d'antecedents penals (article 435 del Codi penal).

- En segon lloc, considera que el seu manteniment en detenció governativa era necessari per consultar la realitat dels fets prop del Consolat d'Algèria a Tolosa, el qual havia emès el certificat d'antecedents penals en qüestió, havent-se d'esperar a l'endemà atesos els horaris d'obertura d'aquesta institució.

- Per aquests motius, entén que no hi ha hagut la vulneració dels drets a la jurisdicció ni a la defensa en la mesura en què l'article 13 de la Llei transitòria de procediments judicials no estableix la presència obligatòria davant el batlle del funcionari policial que va ordenar o practicar la detenció.

- El Ministeri Fiscal manifesta que no s'ha vulnerat el principi d'innocència del recurrent, ja que a la vista de les informacions rebudes per part d'Interpol d'Algèria existien indicis suficients per desvirtuar la seva innocència.

- Per acabar, el Ministeri Fiscal demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs per no haver-se produït cap vulneració dels drets al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE, o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si el Tribunal de Corts ha vulnerat els drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a la llibertat pel fet de desestimar la seva demanda d'*habeas corpus*.

3.5. De la jurisprudència constant d'aquest Tribunal se'n desprèn que el procediment d'*habeas corpus* afecta les detencions acordades per les autoritats administratives, circumstància que es dona en aquest cas, ja que es tracta de la impugnació de la detenció del recurrent per part dels agents de policia, decisió que va ser impugnada davant la Batllia, tanmateix validada pel Tribunal de Corts en l'aute recorregut en empara.

3.6. La privació de llibertat per part d'una autoritat no jurisdiccional és una decisió particularment greu que ha de ser objecte d'un control particularment acurat a l'alçada de la gravetat de la decisió.

3.7. És per aquest motiu que l'article 13 de la Llei transitòria de procediments judicials estableix que

"*En presència física del detingut o del seu mandatari, el batlle escoltarà les al·legacions verbals i recollirà les manifestacions o els escrits que pugui fer o presentar el detingut, el Ministeri Fiscal, l'autoritat, agent o funcionari que hagués ordenat o practicat la detenció o, en tot cas, la persona baix la custòdia de la qual es trobi el detingut*".

3.8. La presència obligatòria de l'agent que va ordenar i que va efectuar la detenció no és una simple formalitat, sinó una garantia processal substancial de la regularitat de la detenció que permet al detingut defensar-se i al tribunal decidir després d'haver escoltat les parts.

3.9. Pel fet de considerar que aquesta obligació de presència i l'audiència de l'agent policial que havia detingut al recurrent només era necessària quan les condicions i les circumstàncies de la detenció ho exigien, el Tribunal de Corts ha afegit una condició que no figura a l'article 13 de la Llei transitòria de procediments judicials i fa una interpretació que redueix la protecció processal d'aquesta obligació.

3.10. No hi ha cap dubte en considerar que el Servei de Policia podia i havia d'efectuar la investigació, en particular, prop de les autoritats algerianes per saber si el recurrent havia falsificat o no havia falsificat els seus antecedents penals, però és excessiu considerar que havia de romandre empresonat a l'espera del resultat d'aquesta informació.

3.11. Efectivament, la detenció no s'ordena de manera sistemàtica en casos similars, sinó que en aquesta causa el Servei de Policia havia estat informat des del mes d'abril del 2022 i per via anònima, de la possibilitat d'una falsificació de la documentació aportada pel recurrent, i tan sols va actuar prop d'Interpol d'Algèria al mes de setembre del 2022 i va prendre contacte amb el Consolat d'Algèria a Tolosa, el 15 de desembre del 2022, el mateix dia en què es va acordar la seva detenció governativa.

3.12. Convé destacar igualment, d'una banda, que el 20 de desembre del 2022, el Consolat d'Algèria va contestar el requeriment de l'Oficina de Cooperació Policial Internacional manifestant que el certificat d'antecedents penals no era fals, sinó que es tractava "*d'un error del sistema*", i, d'altra banda, que el recurrent havia estat condemnat en una altra causa a no sortir del territori andorrà i havia respectat aquesta prohibició, tot i haver obtingut en dues ocasions l'autorització de sortir per motius personals, circumstàncies que no havia aprofitat per fugir, sinó que cada vegada havia tornat al Principat.

3.13. A la vista d'aquestes consideracions, el manteniment del recurrent en detenció va vulnerar de manera excessiva i no necessària els seus drets a la llibertat i a la presumpció d'innocència.

3.14. Finalment, si bé és cert que la llei no obliga a atorgar un dret de contesta a la defensa després de la presentació de les al·legacions de les parts, tampoc ho prohibeix i, tenint en compte la particularitat de la causa, hagués estat pertinent que el tribunal ordinari hagués permès aquest dret de contesta.

3.15. Així, a través dels arguments que l'ha dut a desestimar l'*habeas corpus* formulat pel recurrent, el Tribunal de Corts ha vulnerat de manera manifesta els drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a la llibertat del recurrent.

3.16. Per consegüent, aquest recurs d'empara ha de ser íntegrament estimat.

3.17. L'estimació del recurs d'empara comporta la no imposició de les costes processals (arg. a contrari, article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara 2023-4-RE presentat per la representació processal del Sr. Ali Labadna contra l'aute del 20 de desembre del 2022, dictat pel Tribunal de Corts.

2. Declarar que s'han vulnerat els drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a la llibertat, reconeguts als articles 10 i 9 de la Constitució.

3. Anul·lar l'aute del 16 de desembre del 2022, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, l'aute del 20 de desembre del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts.

4. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantitat que assenyali l'òrgan competent al respecte.

5. Declarar que no és procedent efectuar cap pronunciament en matèria de costes.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 18 de maig del 2023.

Jean-Yves Caullet — President

Joan Manel Abril Campoy — Vicepresident

Dominique Rousseau

Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat